

Veli Pohjonen:

Aurinkoenergiaa kasvien kautta

Vesivoima, tuuli ja polttopuu ovat kotoisia energiavarojamme. Ne kaikki saavat alkunsa auringon lämmöstä ja valosta. Ihmiselämän mittakaavaa ajatellen maan pinnalle käy avaruudesta ehtymätön energilavirta, sillä auringon on laskettu säteile-

vän ainakin seuraavat 50 000 vuotta. Siksi joet eivät lakkaa virtaamasta, tuuli puhaltamasta eivätkä puut kasvamasta; puhumme uudistuvista energiavaroista.

Tällä hetkellä uudistuvien energiavarojen käyttö koko maailmassa on hämmästyttävän vähäistä mahdollisuuksiin verrattuna. Ihmiskunta saa aurinkoenergiaa vuosittain 15 000 -kertaisen määrän kulutukseensa verrattuna. Kuitenkin 80–90 prosenttia koko kulutuksesta katetaan uudistumattomilla energiavaroilla, pääasiassa öljyllä ja kivihiilellä.

Piikenoja tarvittaisiin paljon

Yksinkertaisimmalta tavalta valjastaa aurinkoenergiaa tuntuisi muuttaa se suoraan sähköksi fotopareilla. Onhan niitä käytetty menestyksellä jo avaruusaluksissa, ja pienempinä kameroissa.

Fotoparit valmistetaan piimetallista, jolla on ominaisuus synnyttää pieniä sähkövaukkoja auringonvalon kohdassa sen. Nykyisillä piikenoilla päästään noin 10 prosentin hyötysuhteeseen.

Auringonpalsteen keskiteho koko vuoden ajalle laskettuna on asutuilla seuduilla noin 200 wattia. Jos haluaisimme sytyttää pöytälamppun (60 wattia) piikennosähköllä, yhtenäisen piikennolevyn tulisi — hyöty-

kuvasti uutta lehvästöä fotosynteesissä loppuunajetun lehtikerroksen päälle; vanhimmat näin toimivat puut elävät vielä yli 3 000 vuoden ikäisinä.

Energiaviljelyn haaste

Energiaviljely on oppi viljelyskasveista ja -menetelmistä, joilla auringon säteilyenergiaa sidotaan ja vastaanotetaan.

Kasvilajista ja kasvinosasta riippumatta jokaisen kuivana mitatun kasvimassakilon energiasisällön on todettu olevan lähes vakio: noin 19 Megajoulea eli 42 prosenttia raa-koölykilon energiasisällöstä. Siksi energiaviljelyyn etsitään sellaisia kasvilajeja, jotka kasvavat noita biomassakiloja hehtaaria kohti mahdollisimman paljon vuodessa.

Pajut ovat osoittautuneet lupaavimmiksi viljelykelpoisiksi kasveiksi pohjoismaiseen energiaviljelyyn. Muitakin nopeakasvuista puita on kokeiltu. Muun muassa poppelilta odotettiin joitakin vuosia sitten paljon, mutta viljelykohteissa on tullut takaiskuja maaperän liiallisen happämuuden, ilmaston ankaruuden ja myyrätuhojen vuoksi.

Energiapajun viljelyä on tutkittu maassamme vuodesta

Joulukuun 5.2.1981

vehdyt-

in indeksi-
korvataan
usevat yli
laatiota ei
ryvitys on 65
an vastaavia

vuotinen pui-
a työntekijää.
i ja puskurina
ntynee. Muiden
avat päänavaa-
mää edustavien
tuotsista on vii-
tamasta mallia
äytä täysin luk-

lemaan vaikeita, jon-
i valtio ei voi tarjota
sia etuuksia. Sopi-
on pääsääntöisesti so-
a maksettava järjes-
nsä. Asumiskustant-
entatoinen ja inflaa-
kset verotuksessa
tojen nousu hillintä
enkin merkitykselli-
ä, jotta tulokseksi saa-
inflaatiota hillitsevä
nus.

mäiset reaktiot eri
ovat olleet suhteelli-
vaisia, joten ota tai jä-
ailussa lienee tyytyä
aa'an kallistuvan vii-
ulle mennessä sopi-
puolelle. Se olisi kes-
avoitteiden kannalta
ratkaisu kuin ajautu-
ttokohtaiseen taiste-
koihin ja entistä suu-
taloudellisen epävar-
tielle.

allituksen tulee luon-
pyrkä kokonaisrat-
mutta eri kysymyk-
minen saattaa panna
liittisen tahdon koe-

noimia paastaa noin 10 prosen-
tin hyötysuhteeseen.
Auringonpaisteen keskiteho
koko vuoden ajalle laskettuna
on asutuilla seuduilla noin 200
wattia. Jos haluaisimme sytyt-
tää pöytälamppun (60 wattia)
piikkennosähköllä, yhtenäisen
piikkennolevyn tulisi — hyöty-
suhde huomioon ottaen — kat-
taa kolmen neliön pinta. Jos
taas haluaisimme korvata
1 000 Megawatin ydinvoimalan
piikkennovoimalla, kennon-
nojen tulisi kattaa aukotto-
masti 5 000 hehtaarin maa-
alue, neljä, jonka sivu olisi run-
sas 7 kilometriä.

Varastoinnin ongelma

Auringon paiste on jaksot-
taista; vaihtelua aiheuttaa toisaalta
päivän ja yön, toisaalta
kesän ja talven vuorottelu.
Jaksottaisuus aiheuttaa varas-
toinnin ongelman — mistä voi-
maa kun aurinko ei paista.
Sähkön varastointia ei ole pys-
tytty ratkaisemaan, vaikka
monia kiertoteitä on ajateltu.
Päivän aurinkosähköllä voisi
vaikkapa pumpata vettä säili-
öön, josta sitä valutettaisiin
yön aikana generaattorin läpi.
Tolstaiseksi tällaiset kiertoy-
ritykset ovat kariutuneet kus-
tannuksiin.

Auringon paisteen kesä/tal-
vi-jaksottaisuus on sitä suu-
rampi ongelma mitä pohjois-
emmaksi mennään. Suomessa
auringon voimaa voisi käyttää
esimerkiksi talojen lämmityk-
seen. Pimeä talvemme on kui-
tenkin ilmastomme ja sijain-
timme asettama este jota em-
me voi kiertää. Kolme neljäsosaa
auringon säteilystämme
säädaankin kesällä kun läm-
mitystarve on olematon.

Vaikka auringon säteily on
ylivoimaisesti runsain energi-
alähteemme, sen talteenoton
taloudellisuus riippuu kahdes-
ta avainkysymyksestä: voi-
daanko säteilyn kerääjät levit-
tää helposti laajoille pinta-
aloille? ja voivatko säteilyn
kerääjät myös varastoida vas-
taanottamansa aurinkoenergi-
an.

Kasvit avuksi

Kun auringon valo osuu elä-
vän kasvin vihreään lehteen,

— Turvetuotannosta poistunut suonpohja sopii hyvin energiakasvien kasvatukseen. Tässä en-
simmäisen vuoden energiapajukkoa polttoturvesuolla, taustalla turveauma.

käynnistyy eräs elollisen luon-
non tärkeimpiä ketjureaktioita:
hiilen yhteyttäminen eli foto-
synteesi. Auringon valo vas-
taanotetaan ensin lehtivihreä-
hiukkasten monimutkaisiin
kalvoihin, joissa se muutetaan
pienenpieniksi sähkölatauk-
siksi. Ne pilkkovat kasvin juu-
rillaan imemiä vesimolekyyli-
jä happi- ja vetyatomeiksi.

Happi virtaa puhtaana ilma-
kehään, mutta energiariikas
vety siirtyy käyttövoimaksi
hiiliketjujen rakennustööhön.
Kasvi kasvaa, ja lopputulok-
sena saamme auringon energi-
an säilötyinä kemiallisiksi
energiaksi kasvin runkoon,
oksiiniin, lehtiin ja juuriin.

Kun halko tai hake sytyte-
tään palaamaan kemiallinen
energia vapautuu lämpönä
kuumentamaan saunan kiuas-
ta tai lämpökeskuksen kattil-
laa. Kannattaa panna merkille
että luonto (kasvit) kyllä käyt-
tää sekä sähköä että vetyä
energiataloudessaan.

Kumpikin niistä kelpaa kul-
tenkin vain välituotteeksi.
Sähköä kun ei voi varastoida,
ja vety taas yhdessä hapen
kanssa on liian herkkää räjäht-
tämään. Elävä luonto varastoi
energiaa vain kemialliseen si-
dokseen, mistä energia ei kar-
kaa.

Maapallon kasvillisuus —
metsät, pellot, niityt, suot —
on kuin valtava aurinkopane-
li, joka kerää auringon energi-
aa ja varastoi sen vihreyteen-
sä. Toisin kuin tekniikkaan
perustuvat aurinkoenergian
kerääjät, kuten piikennot,
kasvien oma energialaitos on
helppo pystyttää.

Kasvithan rakentavat itse
itsensä kun ne kerran kylve-
tään tai istutetaan. Kasvien
aurinkopaneli myös huoltaa
itse itseään kasvattamalla jat-

— Pajun energiaviljelyä on tutkittu maassamme jo vuodesta
1973. Tämä nopeakasvuinen, Siperiasta löytynyt energiapaju
kasvaa kantovesana vuodessa yli 3 metriä.

odotettiin joitakin vuosia si-
ten paljon, mutta viljelykö-
keissa on tullut takaiskuja
maaperän liiallisen happa-
muuden, ilmaston ankaruuden
ja myyrätuhojen vuoksi.

Energiapajun viljelyä on tut-
kittu maassamme vuodesta
1973. Heti alun pitäen kokeista
saatiin lupaavia tuloksia; vuo-
tuisset kuiva-ainesadot ovat
vaihdelleet parhaimmillaan
välillä 10—20 tonnia hehtaari-
ta. Energiapajun viljelymenet-
elmät hallitaan jo pääpiir-
tein, ja hehtaarien suurusluok-
kaa olevat koeviljelmät ovat
perusteilla.

Energiapajun viljelyyn so-
veltuvia kasvumaita olisivat
maatalouden ylituotannolta
liikenevät pellot, pakettipel-
lot, peltoheidot, turvetuotan-
nosta vapautuvat suonpohjat
ja ravinteiset, muuten vaike-
asti viljeltävät metsäojitus-
luet. Energiametsätoimikun-
nan mietinnön mukaan energi-
aviljelmiä tulisi perustaa ma-
hamme vuoteen 2000 mennessä
yhteensä 550 000 hehtaaria.
Tavoitteena on kahden miljoo-
nan, ulkomailta laivattavan
öljytönnin säästäminen.

Daniel Lithanderin ennustus

Pajun energiaviljely ei ole
suinkaan mikään tämän päi-
vän keksintö, vaikka öljykrii-
sistä nykyiset kokeilut vasta
alkoivatkin. Jo vuonna 1753
Daniel Lithander kirjoitti Tu-
run Akatemiasta: "Kuinka
helposti vain piiliä ja pajua
viisaasti istuttamalla saata-
siinkaan miltei kaikki se polt-
toaine, mikä tarvitaan".

Tuo julistus ei kuitenkaan
käynnistänyt pajun viljelyä
energiaksi. Vuosisatojen ajan
paju on pysynyt maamiehen
vihollisena, kesyttömänä oja-
pensaana joka ei uuvu kuok-
kaan, viikatteeseen, niittoko-
neeseen eikä juuri vesakko-
myrkkyyhinkään.

Nyt Lithanderin ennustus-
sen voimaa tutkitaan: Metsän-
tutkimuslaitos on käynnistä-
nyt laajat kenttäkokeet eri
puolilla maata, joissa pajua
kesytetään maanviljelijälle
uudeksi viljelyskasviksi — ja
keräämään aurinkoenergiaa
yhteiskunnan tarpeisiin.